

Landskap: Skåne Upptecknat av: fil.stud.N.A.Svensson
 Härad: Norra Åsbo Adress: box 316.Örkelljunga
 Socken: Örkelljunga Berättat av: skomak.J.Paulsson
 Uppteckningsår: 1947 Född år 1875 i Ringarp,Örkellj.s:r.

Uppteckningen rör:

Minnen från snapphanetiden s. 1.
 Jättekast s. 1.
 Namn på "hall". s. 1.
 Bränneröer s. 1.
 Om rusthållen s. 1-2.
 Om postväsendet s. 2.
 Offersten s. 2.
 "Gott ljus" s. 3.
 Dödingaben s. 3.
 Horrwind s. 3.
 Blåkullakäringar s. 3.
 Det nyfödda barnet s. 3-4.
 Majsjungning s. 4.
 Vädeleksmärke s. 4.
 Bot mot tandvärk s. 4.
 Grisen på husförhör s. 4.
 Länsmän. s. 4.

M.10447:1

Berättaren har bott i socknen i hela sitt liv. Tjänade som liten som vaktpojke, men kom tidigt i skomakarlära. Innehar sedan många år tillbaka skomakeri i Örskälljunga. Mycket intelligent och har god berättarförmåga.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—s—

Minnen från snapphanetiden. I backarna intill Havabygget bakom Magnus Nils ställe skulle snapphanarna haft gömställe. Där fanns hålor, där byborna gömde sig för snapphanarna.

Jättekast. På Magnus nils ägor i Ringarp, på fäladen ner mot Havabygget till var där en sten, som låg på en plåtå och ovanpå den låg en annan mindre. En jättekäring hade den i strumpebandet eller hårflätebandet, och kastade den mot kyrkan (Ö-a kyrka ligger ca. en km därifrån. uppt:s anm) därför att hon inte kunde tåla kyrkklockornas klang. Men stenen hann aldrig ända fram.

Namn på hall. Nu är det bara Rävahallar som har namn på hall. Förr hade namn på nästan varenda packe och äng. På Backen där skraddare Bergström m. fl. nu bor kallades jorshall, och backen längre upp mot Hjälm sjö vid bäckaängen kallades syrehall.

Brännerier. Till Magnus Nils i Ringarp var sters eller bränneri förr. I Ekholm fick de med bränna.

*Nusbehovsbrännings-
upphörde 1855.*

Om rusthållen. I Klippebygget fanns det förr militärboställe. Pael i Klippebygget var nog sergeant. --Turabygget, som nu är ålderdomshem har också varit underofficersboställe. -Johannes Bengts i Ekholm var också boställe.

M. 10447: 2.

Johannes Bengtsson friköpte det. Annars arrenderades det vanligen av ägaren till Ekholm. -I Ekholm har bara funnits tre ställen. ---I Krängelbygget och på Lärkesholm bodde infanterister. V. Ringarp hade kavalleri, och Ekholm och Ö. Spång hade gemensam soldat. Stenhuggare Eklund var den siste. ---- Den som hade kavalleri kallades rusthåll och den som hade infanteri kallades rothåll.

Om postväsendet. Innan järnvägen kom till Örkelljunga kom posten från Klippan via Ö. Ljungby till Örkelljunga och härifrån till Fagerhult och Ljungby. Till Örkelljunga kom posten kl. 7 på kvällen, då man kunde höra postiljonen blåsa i sitt horn. Då samlades byborna hos Risberg i klockaregården. Detta var på ~~fredags-~~^{tisdags-}kvällarna. Så vände postiljonen i Ljungby och kom hit på torsdagsmorgonen kl. 5 då Risberg tog emot posten. Sedan for postiljonen vidare till Ö. Ljungby och Klippan. Det fanns två postiljoner. Den, som kom hit på fredagskvällen från Klippan kom tillbaks från Ljungby på söndagsmorgonen. Ö. Ljungby, Ellnabygget, Kädarp, Fagerhult och Örkelljunga var skjuthåll. Eftersom det fanns två gästgivaregårdar i Örkelljunga hade de lat upp sina rättigheter så, att de bara var gästgivaregård varannan månad. Det hängdes ut en skylt på vilken det stod vilken gård det var som var gästgivaregård den månaden.

Offersten. Precis mitt för ingången till sockenstugan (nuv. kom. mellanskolan) låg en halvrund trappsten. Den hade en fördjupning, $1\frac{1}{2}$ dm. i fyrkant urholkad. Men var stenen sen blev av vet jag inte. Kanske den kom till kyrkan.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

M. 10447:3.

Gott ljus. Min farmor berättade, att hon en gång som 10-åring, då hon var ute och tjänade, en gång blev skickad ut för att ~~söka~~ mala malt, en kväll då det var alldeles nermörkt. (Min farmor var född 1819). Då kom det ett ljus och ledde henne dit, och när hon var färdig ledde det henne hem igen. - "Ble farmor ente rädd", frågade jag. "Nej," sa hon, "det var ett gott ljus". Detta är alldeles sant, för min farmor ljög aldrig. Hon var mycker from.

Dödingaben. Min far talte om, att hans mormor lånt ett ben på kyrkogården, när far var sjuk i kikhosta. Hon tog det på graven och sa, får jag låna ditt ben till då och då. Men sedan på kvällen ville hon inte gå tillbaka med det, utan hon hade lagt det på ett skåp. Men på natten började det röra på sig och skramla. Då reste käringen sig och sa: "tix still te i måren tilja så ska ja komma me ed!" -- Sedan blev det också tyst.

Horrvind. När en horrving kom på vårkanten då marken var torr och man hade sått, sade man: "Nu har trollkärningen vatt ute å skaffat se säa-sä!" (utsäde). Kom en sådan horrving skulle man spotta tre gånger.

Blåkullakärningar kunde igenkännas. Kärningar som hade varit i Blåkulla skulle gå i kyrkan på långfredagen. -- Den som hade ett ägg det första, som en kyckling hade värpt, bak nacken under kragen, skulle kunna se vilka som var trollkärningar, ty de skulle ha en mjölkbytta på huvudet.

Det nyfödda barnet. Innan barnet fördes till dopet skulle det fö-

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

tilja = tidigt

M. 10447:4.

ras omkring överallt.-Allt vad dina ögon se skola dina händer utföra, sade man.---Man skulle inte säga barnets namn till någon förrän det var döpt.

Masjsjungning. De hade sjungit maj för längre sedan, men det var ej vanligt i min barndom. Men när jag var sjutton år började bruket igen. Jag var med då.

Väderleksmärke. "Om Perpetua har is på sjö, då kommer säkert april med snö".

Bot mot tandvärk. Friska-Svanten sa till mig en gång då jag var pojke och hade svår tandvärk: "gå ner te kyrkegåren å ta ett spig au en ligkista bakom kyrkan, å pela i tännerna me de så de bloar å si ingenting. Slau sin spiged i ed trä, å si ingenting, så blar du bra. Men Gu tröste den, som hugger träed, han faur tannavarken."

Grisen på husförhör. Sadelmakare Lundberg berättade för gamle Asklund, när han gick i skola i Hässleholm, att han en gång tjänat på ett ställe, där t.o.m. suggan bodde i samma rum som det övriga folket. Men så skulle där vara husförhör på det stället, och då fick inte djuren vara inomhus. Under husförhöret krafade plötsligt något på dörren. Prästen gick själv och öppna. Men det var ingen mindre än suggan som ville in, och hon gick rätt mellan benen på prästen, och så fick prästen rida baklänges på suggan in i rummet.

Länsmän. Gamle länsmän Asplöin hade två söner, som båda blev länsmän. Otto blev länsmän här, och Fredrik i Riseberga. Den gamle levde ännu i min tid.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7 mars